

Stanowisko Akademii Młodych Uczonych w sprawie mowy wykluczenia i pogardy wymierzonej w osoby LGBT+

W ostatnim czasie nasiliły się ze strony osób publicznych, w tym tych będących członkami wspólnoty akademickiej, wypowiedzi wymierzone w osoby LGBT+. Pretekstem do ich formułowania jest rzekome zagrożenie ze strony „ideologii LGBT”. Wypowiedzi te oceniamy jako sprzeczne z nauką, społecznie szkodliwe i nieetyczne. Akademia Młodych Uczonych zdecydowanie się im sprzeciwia.

Skrótem „LGBT+” określa się zbiorczo osoby o orientacji innej niż heteroseksualna (w tym homoseksualne i biseksualne) oraz osoby transpłciowe. W przestrzeni publicznej w Polsce używa się natomiast coraz częściej dalece niejasnego wyrażenia „ideologia LGBT”. Używający go utrzymują, że walki z „ideologią” nie należy jakoby utożsamiać z atakiem na osoby LGBT+. To rozróżnienie jest nie tylko pozorne, ale i dla dużej części społeczeństwa nieczytelne. Posługiwanie się sformułowaniem „ideologia LGBT” ma nasuwać skojarzenia z ideologiami totalitarnymi oraz służyć utrwalaniu negatywnych stereotypów i piętnowaniu społeczności osób nieheteronormatywnych. Konsekwentne posługiwanie się tym pojęciem wzbudza poczucie zagrożenia, podsycia niechęć i zachęca do dyskryminacji. Dla osiągnięcia doraźnych celów wzywający do obrony przed „ideologią LGBT” budują w rzeczywistości atmosferę przyzwolenia na agresję słowną i fizyczną.

W przestrzeni publicznej obrona przed domniemaną „ideologią LGBT” staje się usprawiedliwieniem dla wypowiedzi, które nie tylko wykraczają poza przyjęte normy etyczne, ale też dehumanizują i uderzają w godność człowieka. Przeciwdziałanie im utrudnia fakt, że polski kodeks karny nie chroni przed nienawiścią ze względu na tożsamość płciową czy orientację seksualną. Liczne drastyczne sformułowania, szczególnie w ostatnim czasie, padły ze strony niektórych polskich polityków i hierarchów Kościoła

katolickiego, w tym ze strony tych posiadających wysokie stopnie lub tytuły naukowe¹.

Akademia Młodych Uczonych protestuje przeciwko słownemu, fizycznemu i instytucjonalnemu wykluczaniu osób LGBT+ ze wspólnoty obywatelskiej, ich odczłowieczaniu, poniżaniu czy odmawianiu im praw obywatelskich. Przyłączamy się do sprzeciwu, który wyrazili wcześniej m.in. Rzecznik Praw Obywatelskich, rektorzy Uniwersytetów, Prezydium Polskiej Akademii Nauk oraz Związek Powstańców Warszawskich i Fundacja Pamięci o Bohaterach Powstania Warszawskiego, zgodnie podkreślając potrzebę tolerancji, poszanowania mniejszości i odmienności oraz odpowiedzialność większości za mniejszość². Osoby nieheteronormatywne są naszymi współobywatelkami i współobywatelami, koleżankami i kolegami, studentkami i studentami. Równe traktowanie i niedyskryminację gwarantują im Konstytucja RP (art. 32) i Europejska konwencja praw człowieka, a jedną z ważnych przesłanek, która legła u podstaw tych aktów, są tragiczne doświadczenia z czasów II wojny światowej. U ich źródeł leżał m.in. dehumanizujący język i próby wykluczenia całych grup społecznych ze wspólnoty.

W Polsce sytuacja osób LGBT+ pogarsza się i jest obecnie uznawana za najgorszą w Unii Europejskiej³. Głęboko zawstydzającym efektem skierowanej przeciwko nim kampanii jest m.in. przyjęcie przez organy samorządów wielu gmin (o łącznej powierzchni przekraczającej 30% obszaru Polski) uchwał o „strefach wolnych od ideologii LGBT”^{4 5}. Określenie to wywołuje skojarzenia z nazistowskim określeniem miejsc „wolnych od Żydów”. Ataki wymierzone w społeczność osób LGBT+, choć podejmowane często wśród gołosłownych zapewnień o tolerancji i szacunku, są najczęściej motywowane politycznie, ideologicznie lub religijnie i nie mają ugruntowania

1 „Ci ludzie nie są równi ludziom normalnym” (dr hab. Przemysław Czarnek, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, poseł na Sejm RP), „próbuję się nam wmówić, że LGBT to ludzie, a to po prostu ideologia” (dr Andrzej Duda, Uniwersytet Jagielloński, Prezydent RP), „bez LGBT Polska jest piękniejsza” (Joachim Brudziński, poseł do Parlamentu Europejskiego), „tęczowa zaraza” (ks. abp prof. dr hab. Marek Jędraszewski, metropolita krakowski), „Chodzi o afirmację związków jedнопłciowych. Tu mówimy nie, szczególnie jeśli chodzi o dzieci, wara od naszych dzieci.” (dr Jarosław Kaczyński, poseł na Sejm RP), „LGBT to propagowanie pedofilii” (Barbara Nowak, małopolska kuratorka oświaty), „patologia nie może być «pod ochroną i opieką» państwa” [odnośnie związków jedнопłciowych] (dr hab. Krystyna Pawłowicz, sędzia Trybunału Konstytucyjnego), „Idzie na Polskę potop genderyzmu, LGBT, uczenia dewiacji już nawet przedszkolaków” (ks. bp dr Edward Frankowski, biskup pomocniczy, senior diecezji sandomierskiej), „Wypelzają na główne ulice [...] gwałcą kolejne miasta. Obca kulturowo i historycznie brudno-tęczowa zaraza, objazdowa tyrania chronionych przez policję gwałcicieli” (prof. dr hab. Aleksander Nalaskowski, Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika).

2 <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/sprzeciw-wobec-homofobicznej-mowy-wykluczenia-i-pogardy-stanowisko-rzecznika-praw-obywatelskich>

3 <https://rainbow-europe.org/country-ranking#eu>

4 https://pl.wikipedia.org/wiki/Strefa_wolna_od_ideologii_LGBT

5 <https://atlasnienawisci.pl/>

w nauce. Brak faktycznej - nie zaś deklaratywnej - tolerancji i otwartości wobec osób LGBT+ prowadzi do poważnych konsekwencji dla ich zdrowia psychicznego i fizycznego, w tym do zwiększenia liczby samobójstw^{6 7}.

Zgodnie z aktualnym stanowiskiem medycyny skala orientacji seksualnych człowieka ma charakter ciągły⁸, a rzadsze występowanie orientacji nieheteroseksualnych w żadnej mierze nie świadczy o ich „nienormalności”. Co za tym idzie, orientacje nieheteroseksualne nie wymagają jakiegokolwiek formy leczenia^{9 10}. Również transpłciowość nie jest uważana za zaburzenie¹¹. Chociaż nadal trwają dyskusje nad biologicznymi podstawami i funkcjami orientacji nieheteroseksualnych, dobrze wiadomo, że w naturze zachowania homoseksualne wykazują praktycznie wszystkie badane organizmy wyższe¹².

Badania socjologiczne dowodzą, że niczym nieuzasadnione jest twierdzenie, jakoby osoby LGBT+ stanowiły zagrożenie dla więzi społecznych czy rodzinnych. Osoby te - jako dzieci, wnuki, rodzeństwo - łączą z ich rodzinami bliskie więzy miłości, opieki, tradycji. Osoby LGBT+ zakładają również własne rodziny, spełniając się w rolach partnerów, rodziców i dziadków, często mimo nieprzyjaznego nastawienia otoczenia^{13 14}. Badania porównawcze wskazują, że homoseksualizm jest zjawiskiem stale obecnym w społeczeństwach, a różne formy jego wyrażania są wynikiem wpływu kultury¹⁵. Badania dotyczące ludzi i zwierząt w zakresie biologii ewolucyjnej wskazują na prospołeczne funkcje relacji jednopłciowych, w tym ułatwienie integracji społecznej i zmniejszenie stresu środowiskowego¹⁶. Ani nauka, ani dotychczasowe doświadczenia Australii, wielu krajów Europy czy obu Ameryk¹⁷, nie wskazują, że w przyjęciu postulatów społecznych lub prawnych wysuwanych przez ruchy działające na rzecz praw osób LGBT+ należałoby upatrywać zagrożenia dla społeczeństwa lub rodziny. Zaobserwowano natomiast, że wprowadzenie rozwiązań równościowych może

6 Martin Plöderl & Pierre Tremblay (2015) Mental health of sexual minorities. A systematic review, *International Review of Psychiatry*, 27:5, 367-385.

7 <https://kph.org.pl/wp-content/uploads/2017/11/Sytuacja-spoeczna-osob-LGBTa-w-Polsce.pdf>

8 <https://www.apa.org/topics/lgbt/orientation>

9 <https://www.psychiatry.org/newsroom/news-releases/apa-reiterates-strong-opposition-to-conversion-therapy>

10 <https://www.apa.org/about/policy/sexual-orientation.pdf>

11 <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/gender/gender-definitions/whoeurope-brief-transgender-health-in-the-context-of-icd-11>

12 https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_animals_displaying_homosexual_behavior

13 <https://www.apa.org/pi/lgbt/resources/marriage-and-family>

14 <https://whatweknow.inequality.cornell.edu/topics/lgbt-equality/what-does-the-scholarly-research-say-about-the-wellbeing-of-children-with-gay-or-lesbian-parents/>

15 F.L. Whitam (1983) Culturally invariable properties of male homosexuality: Tentative conclusions from cross-cultural research, *Archives of Sexual Behavior* 12, 207-226.

16 <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2019.02955/>

17 https://en.wikipedia.org/wiki/LGBT_rights_by_country_or_territory

skutkować zmniejszeniem liczby samobójstw wśród osób LGBT+¹⁸. Tym bardziej więc nie ma powodu, by ruchom tym odmawiać prawa głosu w debacie publicznej. Dyskusja nad ich postulatami powinna się odbywać w duchu szacunku i porozumienia, a także opierać się na ustaleniach nauki.

Z punktu widzenia konstytucyjnej zasady bezstronności władz publicznych w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych (art. 25) niezrozumiałe jest rozpatrywanie postulatów środowisk LGBT+ wyłącznie przez pryzmat ich zgodności z katolicką nauką społeczną. Podobnie, trudno uzasadnić na gruncie ogólnieetycznym, nie zaś na gruncie katolickiej etyki seksualnej, dlaczego orientacja seksualna lub związane z nią życiowe wybory miałyby stanowić powód negatywnej oceny moralnej. Stąd też piętnowanie osób LGBT+ przez przedstawicieli władz jako „niemoralnych” stanowi przykład języka degradacji i wykluczenia, a także przyczynia się do brutalizacji debaty publicznej.

Akademia Młodych Uczonych stoi na stanowisku, że osoby publiczne powinna cechować szczególna dbałość o słowo, poszanowanie praw człowieka i godności jednostki oraz wystrzeganie się dyskryminacji. Gdy stygmatyzujące określenia padają z ust członków wspólnoty akademickiej, mamy do czynienia z rażącym łamaniem zasad etyki obowiązujących pracowników naukowych. Wzywamy zatem do zaprzestania tego typu działań oraz do zdecydowanej reakcji tych instytucji naukowych, których pracownicy łamią wymienione zasady. Niezgoda na coraz śmielsze ataki wymierzone w godność osób LGBT jest obowiązkiem wspólnoty akademickiej jako całości oraz każdego jej członka z osobna. Uniwersytet jest bowiem wspólnotą, *universitas*, w której wszyscy jesteśmy równi i poszukujemy prawdy niezależnie od pochodzenia, wyznania, poglądów politycznych czy przyrodzonych nam cech.

Przewodniczący
Akademii Młodych Uczonych

KAROL PALKA

¹⁸ Julia Raifman, Ellen Moscoe & S. Bryn Austin (2017). Difference-in-Differences Analysis of the Association Between State Same-Sex Marriage Policies and Adolescent Suicide Attempts, *JAMA Pediatrics*, 171:4350–356.